

МАТИЈЕВИЋ ДРАГАНА*

УРБАНО-ГЕОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ У МРЕЖИ НАСЕЉА ОПШТИНЕ ЉИГ

Извод: Законитости савременог развоја насеобина одвијају се под снажним утицајима великих урбаних агломерација. Београд и његова гравитациона улога подстакла је крупне просторне и популационе промене, са изразитим разликама унутар његовог метрополитенског подручја. У северним деловима његове функционалне зоне, формирали су се ареали појачане концентрације становништва и привреде, насупротив јужних делова, где је присутна депопулација и разуђеност привреде и делатности. Као део београдског функционалног подручја, мрежу насеља општине Љиг захватио је вртлог крупних урбано-географских промена. У раду су анализирани релевантни процеси који се одвијају у њеној мрежи насеља, као последица деловања гравитационих утицаја главног града.

Кључне речи: мрежа насеља, функционално подручје, агломерација, Љиг, Београд

Abstract: Principles of modern development of settlements are taking place under the strong influence of great urban agglomerations. Belgrade and its gravitational role have triggered huge spatial and populational changes, with distinctive differences within its metropolitan area. In northern parts of Belgrade functional zone, there are zones of strong concentration of population and economy, as opposed to southern parts, where depopulation and dissection of economy and activities are present. As a part of Belgrade functional area, settlements network of Ljig municipality has been subject to considerable urban-geographic changes. This paper gives the analysis of all changes in settlements network which occurred as a consequence of gravitational impacts of the capital.

Key words: settlements network, functional area, agglomeration, Ljig, Belgrade

Увод

Општина Љиг, налази се на контакту између Шумадије, на истоку, и западног подручја централне Србије на западу. Сходно физичко-географским особинама, сам простор Општине издиференциран је на Качерски (долина реке Качер), Сувоборски (северне падине Сувобора) и Колубарски део (најнижи терен у долини реке Љиг). Окосницу насеобинског развоја овог простора представљају комуникације, на првом месту магистрални пут М-22, који повезује општину Љиг са главним градом и северним деловима земље, затим са централним, западним и југозападним деловима Србије, као и са Јадранским морем, тј. Црном Гором. Попречна комуникација (која прати долину Качера) представља регионалну саобраћајницу (Р-202) и повезује општину Љиг на западу са регионалним центром Ваљевом и Мионицом, а на истоку са Аранђеловцем и другим центрима у долини моравске осовине. Комуникације и географски положај општине Љиг у непосредној близини београдске агломерације, и унутар београдског функционалног подручја, одредили су њен урбано-географски развој.

* Матијевић Драгана, Географски институт "Јован Цвијић" САНУ, Београд

Географске детерминанте мреже насеља општине Љиг

Мрежу насеља општине Љиг сачињава 27 насеобина, што представља 12,3% укупног броја насеља Колубарског округа, или 0,6% укупног броја насеља Централне Србије. Територија Општине захвата површину од 278 km², на којој је према Попису 2002. године живело 14.629 становника. Поред града Љига као општинског средишта, статус градског насеља према правном критеријуму поседује и Белановица, средиште источног дела Општине. Љиг као општински центар, обухвата функционалну зону у коју су укључени и мањи делови суседних општина. У компарацији са осталим центрима Колубарског округа: Уб, Мионица, Осечина и Лајковац, истог је степена централитета, изузев Ваљева који је регионални центар и седиште Округа, па самим тим има улогу пола концентрације.

Улога и значај Љига у систему градова Србије огледа се у следећим карактеристикама:

- *интегралност*, заједно са центрима Лајковац Уб, Шабац, Стара Пазова, Панчево, Смедерево и Аранђеловац, представља интегрални прстен рубних центара београдског метрополитанског подручја. Љиг својом интегративном улогом прожима Београдску регију према централним и јужним деловима Србије, и обрнуто. Општина Љиг као интегрални део Ваљевског округа, заједно са осталим општинама треба да буде равноправан учесник у регионалном развоју Западне и Централне Србије.
- *нодалност*, на контакту Западне Србије и Шумадије, Београдске регије и Централне Србије, има особине чворишта на којем се сусичу попречне комуникације (Аранђеловац, Белановица, Љиг, Мионица, Ваљево), са уздужним (Београд, Љиг, Горњи Милановац, Чачак, Ужице).
- *функционалност*, као функционално средиште Општине има гравитационог утицаја и на насеља суседних општина (Аранђеловац, Горњи Милановац, Лајковац).
- *транзитност* путника и робе, која је захваљујући саобраћајном положају изразита кроз већи део Општине, што може бити један од примарних адута у развојној концепцији Општине.

Положај и морфологија насеља физичко - географски је предиспонирана. Геоморфолошке карактеристике терена непосредно су утицале на густину мреже насеља и густину насељености. Долине река Љиг и Драгобиљ (које прати ибарска комуникација), Лалиначка, Славковачка и Качерска река, условиле су у мрежи линеарну дистрибуцију насеља али и већу концентрацију становништва у долином делу Општине. Зато је савремена рурална изградња у већини насеља упућена на најплоднији долињски део и према комуникацијама (Ба, Бабајић, Доњи Бањани, Лалинци, Латковић, Липље, Славковица, Штавица). Функционално-услужни нуклеус руралних насеља Гукош, Дићи, Липље и Моравци гравитира према ибарској магистралу, док је стамбена зона оријентисана према сеоским комуникацијама које се укључују на главну магистралу. У овим насељима активан је процес премештања становништва и делатности, тј. линеарна концентрација према долињским деловима Општине.

Генетска типологија насеља сврстава их у спонтано формирана. Мрежа је најгушћа у висинском појасу 200-500 m где од 27 насеља, 21 или 78%, је лоцирано у брдском делу Општине, док је 6 или 22% лоцирано у равничарском појасу до 200 m. Положај насеља на северним падинама Сувобора, западним падинама Шумадијских (Качерска површ) и источним падинама Ваљевских планина, одредио их је у урбано - морфолошкој типологији на разбијена и полуразбијена насеља шумадијске подгрупе. Овај подтип подразумева прелазну варијанту насеља од разбијених ка постепеном

срастању и збијању. Насеље Љиг заузима асиметричан положај у односу на територију Општине, међутим, захваљујући превасходно свом саобраћајно - географском положају, ово насеље се развило у насеље с највећом концентрацијом становништва, привреде и делатности, али недовољно да би иницирало значајнији развој. Према урбано - морфолошкој типологији припада долинским насељима збијеног типа.

Промене у величинској структури насеља

Насеља општине Љиг у последњих пет деценија суочавају се са озбиљним проблемом депопулације. Ова демографска појава припада најрелевантнијим ограничавајућим факторима у развоју мреже насеља неког простора. Једна од последица смањења становништва је уситњавање мреже насеља, и њена све мања издиференцираност. Уситњавање насеља започето 60-тих година XX века, према последњем попису показује да је овај процес све интензивнији. Насеља до 500 становника, најбројнија су и обухватају 59% укупног броја насеља Општине (Табела 1). До 1991. године, у величинској структури Општине није било ниједног насеља са мање од 200 становника, да би у последњем попису у процесу уситњавања насеља, село Дићи (156 житеља) прерасло у категорију насеља испод 200 становника¹.

Табела 1. Промене у величинској структури насеља

насеља према броју становника	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002
до 200 становника	\	\	\	\	\	\	1
201-500	5	5	5	7	9	12	15
501-1000	16	16	16	16	16	14	10
1001-1500	5	5	5	2	1	\	\
1501-2000	\	\	\	1	\	\	\
2001-3000	\	\	\	\	1	1	1
укупно:	26	26	26	26	27*	27	27

* Милавац се од 1979. одваја од Цветановца и постаје самостално насеље.

* Подаци о броју становника последња два пописа, рађена су према новој методологији

У категорији насеља 201-500 становника Белановица као једино градско (266 становника и индексом пораста од 102,7) има стагнацију популације. Категорији насеља од 501-1000 становника, припада 37% укупног броја насеља у Општини, и њихов број се смањује у корист насеља до 500 становника.

До 70-тих година XX века, у популационој структури насеља Општине, категорија насеља са 501- 1000 становника била је најзаступљенија. С друге стране, насеља са преко хиљаду становника потпуно су се угасила, изузев општинског средишта, који одолева захваљујући механичком приливу локалног становништва. Тако, град Љиг од 70 - тих година прелази у категорију насеља са преко 1.500 становника, и у наредним пописима има највећи демографски пораст у Општини. Без обзира на механички прираштај, према пројекцији становништва Општине Љиг, процењено је да ни за наредних 10 година укупан број становника у Љигу неће прећи 3.000.

¹ Категорија најмањих сеоских насеља обухвата 29% свих насеља Централне Србије и 12% насеља Колубарског округа.

Белановица и Цветановац, једина су насеља у Општини која у последњем попису немају пад популације. Анализирајући компоненте демографског развоја, једино Љиг има позитивна кретања природног прираштаја, за разлику од Белановице и Цветановца који пораст бележе искључиво захваљујући позитивном механичком прираштају. Механички пораст у градским насељима приписује се градским функцијама, међутим, демографски куриозитет представља Цветановац као једино сеоско насеље с порастом становништва. Један од одговора може бити саобраћајно - географски положај: поред комуникација Београд – Љиг и Љиг – Мионица, и у непосредној близини Љига (3 km), на плодном пољопривредном земљишту, што омогућава мештанима не изричито аграрну, колико комбиновану, допунску делатност. Демографски најугроженија су сеоска насеља са осетним падом броја становника, и са индексом промене испод 80 индексних поена. То су насеља Дићи, Бошњановић, Живковци и Палежница, која су привредно неразвијена, а последња два насеља саобраћајно су и најудаљенија од општинског центра, те је наглашена емиграција из ових насеља.

У анализи просторне организације мреже насеља Србије, Стаменковић С., (2004) је навео да убрзан демографски пораст градских насеља с једне стране и интензивно пражњење сеоских насеља с друге, проузроковао је многобројне промене у просторној организацији мреже насеља, неке од њих су:

- велики укупан број насеља и нерационалност просторне организације мреже насеља у Србији и појединим њеним деловима;
- развој физиономског оквира насеља и учестале промене у статусу насеља и појединих делова насеља;
- неадекватна и често променљива типологија наших насеља;

Изучавање просторне организације мреже насеља кроз различите аспекте, математичке, демографске, насељске (инфраструктурна опремљеност, јавне и комуналне службе) и функционалне, од апликативног су значаја за планирање и што оптималнију и рационалнију организацију простора.

- *Средња величина насеља* је променљива категорија у насеобинској мрежи. У претпоследњем попису у насељима општине Љиг, просечно је живело 589 становника, а 2002. године, просечна вредност је умањена на 541 становника. (Колубарски округ има просечно 907 становника распоређених у 218 насеља).

- *Просечан број насеља на 100 km²* је 10, што карактерише општину Љиг са релативно густом мрежом насеља, у компарацији са осталим општинама Колубарског округа, или самог Округа (9 насеља на 100 km²).

- *Средња густина насеља* представља релацију између броја насеља и површине одређене територије, за коју се најчешће узима 100 km². Средња густина насеља² на територији Општине Љиг је 9,7 km², што је још један од индикатора веће густине насеља у мрежи неке територије.

- *Просечна густина насељености* Општине 2002. године је 52 ст/km², што се сматра малом густином. Она је нижа од просечне густине насељености Колубарског округа 77 ст/km² и Централне Србије 97 ст/km². Смањење густине насељености еквивалентно је смањењу броја становника. Густина насељености је релативан показатељ због великих разлика у величини катастарских општина насеља. Сеоска насеља која имају мали број становника, а велику површину катастарске општине имају малу густину насељености. Села Ба, Козељ, Живковци, Штавица припадају групи насеља са испод 30 ст/km². Постојећа густина насељености Општине неповољна је за равномеран развој целокупне мреже насеља. Из такве неповољне

² Средња густина насеља израчунава се по формули: $T = (n \cdot 100)/S$, по којој Т представља средњу густину насеља, S – површину територије и n – број насеља.

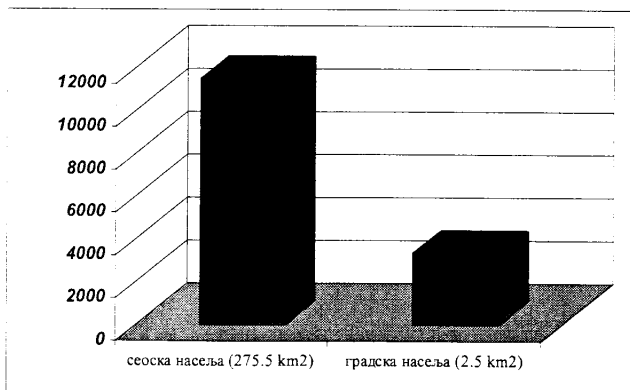
дистрибуције становништва застарева инфраструктура, мрежа јавних објеката, што се доводи у чврсту везу са организацијом мреже насеља и мобилношћу становништва.

Мрежа насеља представља комплексну географску категорију, хронолошки динамичну у демографском, просторно-физичком и функционалном смислу (Стаменковић С., Бачевић М., 1992). Главни фактори трансформације мреже насеља општине Љиг, стоје у снажним гравитационим утицајима Београда али и Лазаревца са улогом пола развоја. Окосницу привредног развоја лазаревачке агломерације представља претежно рударско - индустријска, а у мањој мери пољопривредна функција и услужне делатности. Насеља Љига и сам град Љиг који је без значајне индустрије, као важне градотворне функције, подлегао је привлачној снази града највећег централитета. Централитет производи хијерархију, односно неједнакост међу градовима, па се може поменути констатација француског урбаног филозофа А. Лефевра, да «мали и осредњи градови постају депадансе и полуколоније метрополе».

Концентрација, урбанизација, сфера утицаја

Насеља, посебно градска, у геопростору се испољавају кроз концентрацију становништва, објеката и делатности. Зато, груписање становништва око полова концентрације поуздан је индикатор централитета и улоге насеља у простору. Концентрација и деконцентрација представљају процесе редистрибуције становништва, при чему прва означава центрипетално кретање према центру активности, а деконцентрација, центрифугално кретање од центра ка периферији (Ђукановић, М. 1991).

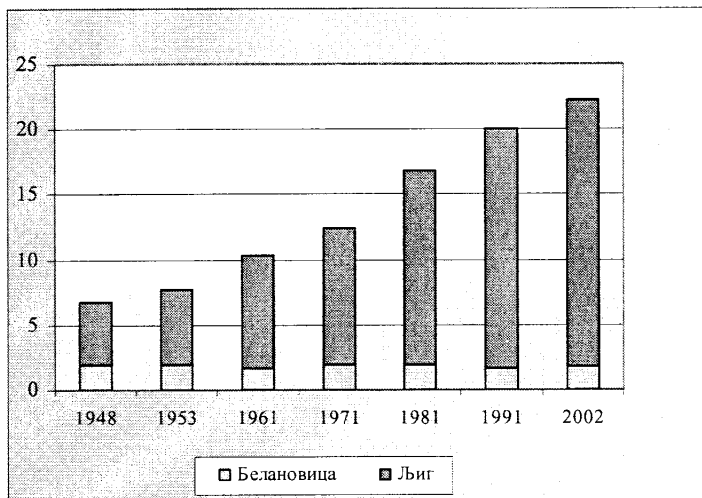
Претходно анализирани просторни односи који се односе на дистрибуцију становништва по насељима, јасно упућују на процес концентрације који је актуелан само у појединим деловима Општине. Дистрибуција градског и сеоског становништва изразито је диспропорционална, што је неповољно за равномеран функционални развој целокупне мреже насеља. Као што је поменуто, по правно-статистичком и функционалном критеријуму и насеље Белановица припада групи градских насеља, са 6% аграрног становништва, и извесним централитетом. Због мале популационе величине, оба града не испуњавају демографске критеријуме градских насеља, јер по Вељковић А. и др. (1995), насеља до 5.000 становника мерило су за минималну концентрацију становништва. У поређењу са Централном Србијом, где више од половине становништва (56%) је урбано, или Колубарским округом, где је удео урбане популације 39%, Општину карактерише низак степен урбанизације због малог удела урбаног дела популације, од свега 22%.

Графикон 1. Просторно-демографски дисбаланс између сеоских и градских насеља

По демографским, функционалним, гравитационим и урбано - морфолошким критеријумима Љиг се издвојио као најзначајнији и најдинамичнији центар у насеобинској мрежи. Ово насеље просторно се испољава као пол најјаче концентрације коме су допринеле како дневне тако и сталне миграције, урбанизација, дерурализација привреде, индустријализација и развој терцијарно - кварталних делатности. Белановица која учествује са 1,8% општинске популације, тешко се може рећи да се испољава као пол концентрације. Ипак, у односу на остала насеља Општине, најперспективније је захваљујући наслеђеној административној и индустријској бази.

Фактори концентрације становништва у Љигу произилазе превасходно из његових полифункционалних карактеристика. Љиг је средиште услуга, занатства, трговине, туризма и транзитног саобраћаја, а највећи удео запослених је у терцијарним делатностима. Територију Општине покрива са образовним, здравственим и културним потребама. Комбинација индустријске функције (истина запостављене), тржишне (сточна пијаца) и просветне (средња школа у коју свакодневно путује и школска омладина из суседних општина, Горњег Милановца и Лазареваца), утиче на ширење гравитационог ареала града Љига и ван граница Општине.

Графикон 2. Пораст урбане популације и њихов однос у градским насељима (у %)

У урбаној структури Србије, град Љиг представља «инсуларни урбани ареал унутар руралног окружења», који је формиран локалном концентрацијом становништва и функција мањих општинских центара (Тошић Д., 2005). Од могућих четири, ова форма територијалног испољавања урбанизације је на почетној лествици урбане хијерархије.

У систему централних насеља Љига, Белановица је секундарног централитета, са улогом субопштинског центра. Ниског је нивоа концентрације и урбанизације. Према својим функцијама (индустријска, здравствена, просветна, културна, управна, туристичко-манifestациона), покрива потребе насеља источног дела Општине, чиме образује просторно – утицајну сферу према насељима Шутци, Калањевци, Пољанице и Живковци. Белановици гравитирају ученици и радници из сеоских насеља суседне аранђеловачке општине: Трудељ, Драгољ, Босута, Гараши. Степен урбанизације је веома низак (1,8% урбаног становништва Општине), међутим, низак процентуални

удео аграрног становништва и заступљеност терцијарно - кварталних делатности, не може је категорисати у насеље руралног типа, већ у евентуално урбанизовани тип насеља.

Белановица дужи временски период има константан удео градског становништва, који није прелазео 2%. Међутим, последњих година у благом је опадању. Пораст урбане популације у Љигу значајан је нарочито седамдесетих и осамдесетих година када су миграције село – град биле најинтензивније (графикон 2). Тада је становништво околних насеља значајно допринело урбаној структури Љига.

Функционална обележја мреже насеља

Базну привредну оријентацију општине Љиг, представљају превасходно аграрне функције. Активно становништво, структурирано у четири сектора делатности³ представља 42% укупне општинске популације. Половину укупног броја активног становништва представљају запослени у примарним делатностима, што говори о недовршеним процесима деаграризације у већем делу Општине. Према подацима 2002. године, број активних у пољопривреди је у опадању (табела 2). У периоду између два последња пописа број запослених у примарним делатностима опао је за 6,7%, и то највише у селима Ба, Палежница, Латковић и Живковци, због преласка истих у секундарне или терцијарне делатности. У долињским деловима мреже насеља, лоцирана су села с највећим уделом становништва запосленог у примарним делатностима (Бошњановић, Јајчић, Дићи, Доњи Бањани).

Секундарни сектор обухвата четвртину запослених, и удео активног становништва у овом сектору у благом је опадању. Очигледно да индустрија више не игра значајну функцијску улогу у Општини (барем према броју запослених) какву је имала седамдесетих година. Љиг има запажен пад броја запослених у секундарном сектору, што наговештава његову све интензивнију функционалну оријентацију ка терцијарно-кварталним делатностима, пре свега услужним. Највећи скок у секундарном сектору према последњем попису има село Ба (с највећим уделом запослених у овом сектору 55,6%). Базу привредног развоја овог села представља каменолом «Рујевац» и погон за млевење кристалоног кречњака (2 млина), којем гравитирају радници из суседних насеља Палежнице и Кадине Луке. И Белановица се може издвојити по значају индустрије, јер њену функционалну окосницу представљају индустријски погони за производњу и прераду воћа и индустрија за производњу дрвне галантерије.

У Кадиној Луци налази се погон за обраду гранита, а у Славковици је лоциран каменолом «Љута стена» и погон за обраду техничког камена. Сировинска база условила је нешто већу дисперзију становништва запосленог у индустрији. У супротном, и ова села би имала искључиво аграрну оријентацију. Од укупног броја запослених у секундарним делатностима, треба узети у обзир и значајан контингент запослених у индустрији који свакодневно путује на територију општине Лазаревац. Међу дневним мигрантима највише је радника запослених у коповима лигнита «Вреоци» и «Колубара».

У привредној структури Општине, све већу улогу и значај има група терцијарно-кварталних делатности, које између два пописа бележе пораст броја радно активне популације. То се најпре односи на терцијарно-услугне делатности, као

³ Р- примарне (пољопривреда, лов, шумарство и рибарство); S – секундарне (Индустрија, рударство, енергетика грађевинарство и производно занатство); Т – терцијарне (трговина, угоститељство, саобраћај, финансијско посредовање, активности у вези некретнина, комуналне делатности, услужно занатство) и Q – кварталне делатности (образовање, здравство, култура, социјални ради и државна управа).

главне покретаче функционалне трансформације насеља. Нека аграрна насеља више се преоријентишу ка сеоском туризму и пратећим услугама, трговини и угости-тељству. Запажен пораст у овом сектору делатности имају насеља: Палежница (падине Суворора), Славковица (Рајац), Велишевац (бања), Гукош (услуге приградског насеља), али и већина осталих насеља. Од укупног броја насеља, свега пет има смањење броја активних у терцијарно-квартарним делатностима. Белановица представља куриозитет у којој као градском насељу опада значај услужног центра, а расте значај индустријске функције.

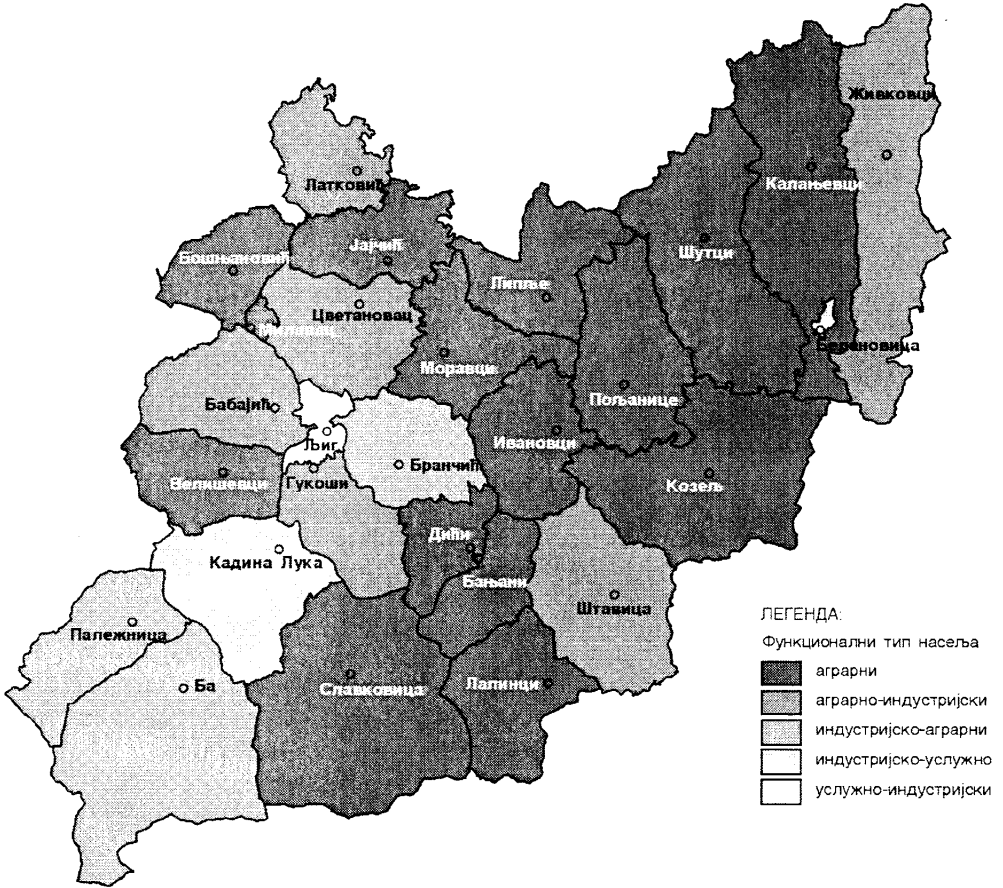
На основу удела броја активног становништва по секторима делатности и утврђеној методологији по којој се издвајају функционални типови у мрежи насеља, одређена је функционална типологија насеља (скица 1). Према тим показатељима половину укупног броја насеља (13) представљају изразито аграрна, монофункционална насеља. Полифункционалних насеља има 11, која поред аграрне имају развијену услужну и индустријску функцију.

Табела 2. Структура активног становништва према секторима делатности

насеље	број активног становн. 2002.	P	S	T	Q	промене броја активног по секторима делат. 2002/1991.		
						P	S	T/Q
Ба	187	31.0	55.6	9.6	3.7	-28.2	21.1	7.1
Бабацић	226	53.5	23.0	15.5	8.0	-3.8	-4.2	8.0
Белановица г.	94	6.4	52.1	27.7	13.8	-15.7	18.4	-2.7
Бошњановић	163	84.7	7.4	2.8	3.1	3.0	-5.3	0.2
Бранчић	198	48.5	21.7	8.0	7.1	-12.4	-3.2	0.9
Велишевац	168	54.2	26.8	13.7	4.8	-3.2	-5.4	8.0
Гукош	155	49.0	31.6	16.1	3.2	-15.9	6.8	9.1
Дићи	92	76.1	14.1	5.4	4.3	7.0	-1.3	-5.7
Доњи Бањани	155	76.1	14.2	7.1	2.6	18.6	-19.8	1.2
Живковци	190	50.5	33.7	11.6	4.2	-19.6	11.2	8.4
Ивановци	261	75.1	14.2	8.4	2.3	-0.1	-0.4	0.5
Јајчић	202	71.3	10.4	12.9	4.5	-8.1	-0.6	7.7
Кадина Лука	160	32.5	39.4	22.5	5.6	1.4	-11.6	10.2
Калањевци	460	69.8	18.5	8.3	3.5	3.5	-1.2	-2.2
Козељ	213	62.0	23.5	12.7	1.9	-6.6	-2.5	9.1
Лалинци	172	86.0	7.0	5.2	1.7	9.9	-9.1	-0.8
Латковић	187	52.9	31.6	12.8	2.7	-20.9	14.6	6.3
Липље	156	66.0	14.7	16.7	2.6	-15.2	4.5	10.8
Љиг (г)	950	2.4	31.9	40.1	25.6	-2.0	-13.0	15.0
Милавац	54	63.0	24.1	11.1	1.9	9.6	-2.6	-7.0
Моравци	369	74.0	11.1	12.2	2.7	0.4	-2.5	2.2
Палежница	70	25.7	48.6	17.1	8.6	-30.8	11.6	19.2
Пољанице	265	78.5	13.6	5.7	1.9	-5.6	2.0	3.2
Славковица	257	57.6	26.1	10.9	5.1	-15.1	5.8	8.9
Цветановац	265	46.4	26.0	12.8	10.9	-4.8	-1.1	2.0
Штавица	166	53.0	27.7	16.3	3.0	-12.8	5.0	7.8
Шутици	305	68.9	22.0	6.2	3.0	-6.5	3.7	2.9
укупно:	6140	51.5	23.9	16.0	7.5	-6.7	-0.9	7.6

Насеља са индустријско-услужном функцијом су Белановица и Кадина Лука, а Љиг услужно-индустријски функционални тип. У основи Општину Љиг функционално карактерише аграрно-индустријска активност, која је сировински заснована, на ратарско-воћарској оријентацији и експлоатацији и преради грађевинског камена.

Природно-географске могућности, као и саобраћајни положај Општине, у сваком случају омогућавају развој диверсификованије привредне структуре.

Скица 1. Функционална типологија насеља

Закључак

Актуелни процеси у насељима општине Лјиг, резултат су транзиционих процеса урбанизације у Србији, који су се, као што се види на нашем примеру негативно одразили на њихов популациони, просторни, функционални и морфолошко-физиономски развој. Депопулација је обухватила сва насеља у мрежи изузев градских, тако да је група руралних насеља најугроженија. Демографски процеси подстакли су просторне промене као што је уситњавање мреже насеља, концентрација становништва у општинском центру, као и формирање нових урбаних нуклеуса уз комуникације. Привредне трансформације у мрежи насеља, одразиле су се кроз промене структуре активног становништва, с највећим трансформацијама запослених у примарним и терцијарним делатностима. У функционалној основи, Општину карактерише аграрно – индустријска оријентација, међутим, евидентан је највећи раст групе терцијарно-квартарних делатности што наговештава правце будућег развоја

привреде. Урбано-географски процеси унутар мреже насеља општине Љиг одвијају се под снажним су утицајима београдске агломерације.

Планираном изградњом аутопута Београд - Јужни Јадран општина Љиг ће повећати степен интеграције са београдским регионом. Међутим, будући да ће саобраћајница пролазити средишњим деловима Општине (где је демографски и просторно најкомпактнија), може проузроковати и супротне ефекте, као што су дезинтеграциони процеси у систему насеља општине Љиг.

ЛИТЕРАТУРА

- Савић О., (1972): **Љиг**. Зборник радова Географског института «Јован Цвијић», књ. 24, Београд.
- Вељковић А., Јовановић Р., Тошић Б. (1995): **Градови Србије – центри развоја у мрежи насеља**. ГИ «Јован Цвијић» САНУ, књ.44, Београд.
- Стаменковић С., Бачевић М., (1993): **Географија насеља**. Географски факултет, Београд.
- Стаменковић С., (2004): **Нека актуелна питања просторне организације мреже насеља и релевантни демографски проблеми у Србији**. Демографија, књ.1, Институт за демографију географског факултета, Београд.
- Тошић Д, Крунић Н. (2005): **Урбане агломерације у функцији регионалне интеграције Србије и Југоисточне Европе**; Гласник СГД, бр.1, св. LXXXV, Београд.
- Ђукановић М. (1991): **Еколошки изазов**, Елит, Београд.
- Лефевр А., (1974): **Урбана револуција**. Нолит, Београд.
- РЗС; Попис становништва; **Пољопривредно становништво према поседовању пољопривредног газдинства**; књ. 7, Београд, 2003.
- РЗС; Попис становништва; **Домаћинства према поседовању газдинства и броју чланова**; књ. 11, Београд, 2003.
- РЗС; Попис становништва; **Становништво према активности и полу**; књ. 5, Београд, 2003.

DRAGANA MATIJEVIĆ

Summary

URBAN GEOGRAPHIC PROCESSES OF SETTLEMENTS NETWORK OF LJIG MUNICIPALITY

Settlements network of Ljig municipality is functionally integrated in a complex urban system of the capital (Belgrade). Present processes in this network are resulting from transition processes of urbanization in Serbia, which showed a negative effect to their populational, spatial, functional, morphological and socioeconomical development. All relevant factors and processes affecting the development of settlement network have been analysed in the paper. Villages are conspicuously depopulational, so the network is subject to fragmentation process. This fact had a negative impact on a quality of traffic and communal infrastructure, equipment of public services, etc. Functional structure of settlements also passes through transformation, with the decrease of primary and secondary, and increase of tertiary-quaternary activities. This part of functional area of the capital does not keep pace in economic development compared to its other parts. Therefore, through the appropriate urban strategy, and by accomplishing decentralization, with transfer and accumulation of functions and investments to the undeveloped areas, compact urban area in terms of development – can be achieved.